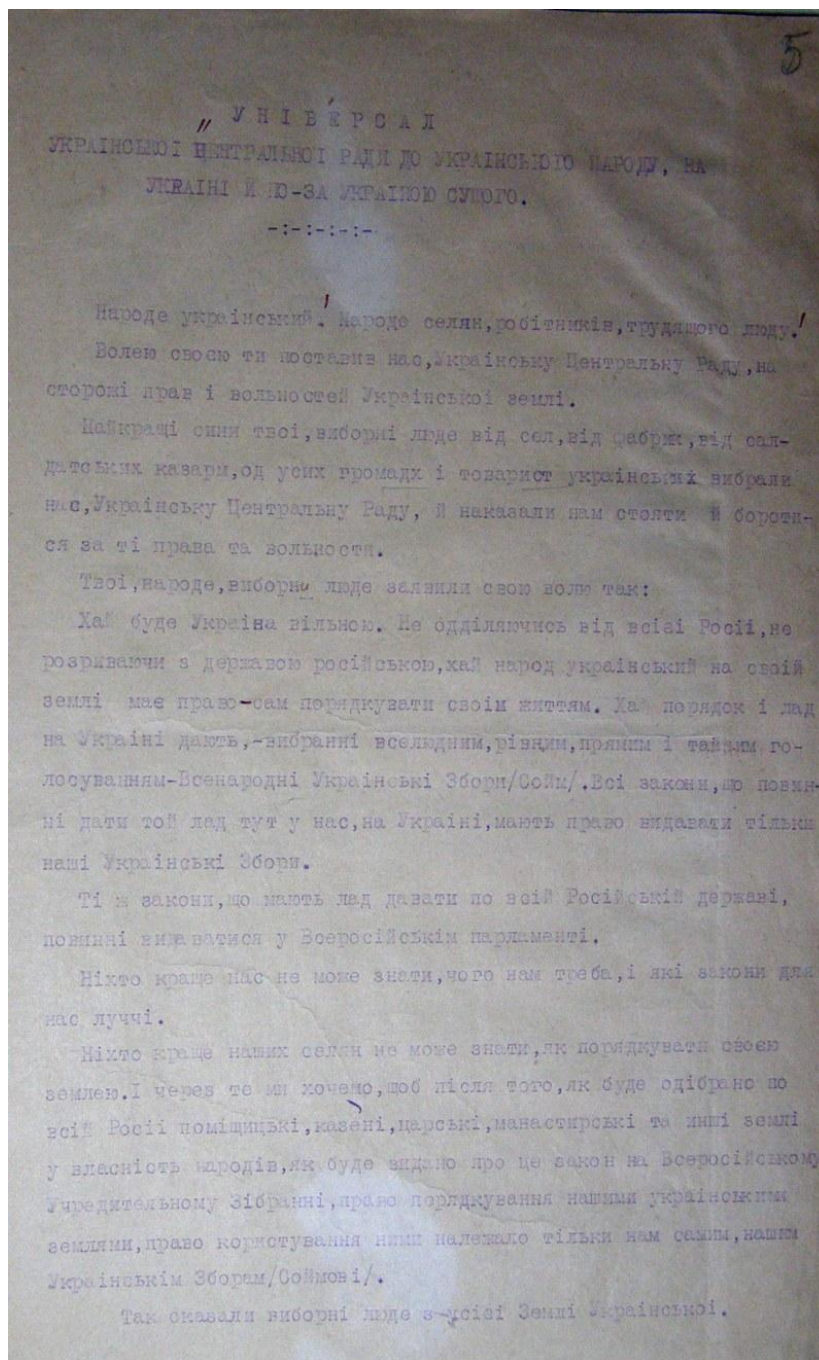

Перший Універсал Української Центральної Ради

(I) УНІВЕРСАЛ
 УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ
 до українського народу, на Україні й по-за Україною сушого¹

Народе Український! Народе селян, робітників, трудящого люду!
 Волею своєю ти поставив нас, Українську Центральну Раду, на сторожі прав і вольностей Української Землі.

Найкращі сини твої, виборні люде від сел, від фабрик, від салдацьких казарм, од усіх громад і товариств українських вибрали нас, Українську Центральну Раду, і наказали нам стояти й боротися за ті права і вольности.

Твої, народе, виборні люде заявили свою волю так:

Хай буде Україна вільною. Не одділяючись від всієї Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на свої землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Україні дають вибрані вселюдним, рівним, прямим і тайним голосуванням Всенародні Українські Збори (Сойм). Всі закони, що повинні дати той лад тут у нас, на Україні, мають право видавати тільки наші Українські Збори.

¹ Універсал Української Центральної Ради [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/universal-1.html>

Ті ж закони, що мають лад давати по всій російській державі, повинні видаватися у Всеросійським Парламенті.

Ніхто краще нас не може знати, чого нам треба і які закони для нас луччі. Ніхто краще наших селян не може знати, як порядкувати своєю землею. І через те ми хочемо, щоб після того, як буде одібрано по всій Росії поміщицькі, казенні, царські, монастирські та інші землі у власність народів, як буде видано про це закона на Всеросійському Учредительному Зібранні, право порядкування нашими українськими землями, право користування ними належало тільки нам самим, нашим Українським Зборам (Соймові).

Так сказали виборні люде з усієї Землі Української.

Сказавши так, вони вибрали з-поміж себе нас, Українську Центральну Раду, і наказали нам бути на чолі нашого народу, стояти за його права і творити новий лад вільної автономної України.

І ми, Українська Центральна Рада, вволили волю свого народу, взяли на себе великий тягар будови нового життя і приступили до тієї великої роботи.

Ми гадали, що Центральне Російське Правительство простягне нам руку в сій роботі, що в згоді з ним ми, Українська Центральна Рада, зможемо дати лад нашій землі.

Але Тимчасове Російське Правительство одкинуло всі наші домагання, одпіхнуло простягнену руку українського народу.

Ми вислали до Петрограду своїх делегатів (послів), щоб вони представили Російському Тимчасовому Правительству наші домагання. А найголовніші домагання ті були такі:

Щоб Російське Правительство прилюдно окремим актом заявило, що воно не стоїть проти національної волі України, проти права нашого народу на автономію.

Щоб Центральне Російське Правительство по всіх справах, що торкаються України, мало при собі нашого комісара по українських справах.

Щоб місцева власть на Вкраїні була об'єднана одним представником від Центрального Російського Правительства, се-б то, вибраним нами, комісаром на Вкраїні.

Щоб певна частина грошей, які збираються в Центральну казну з нашого народу, була віддана нам, представникам сього народу, на національно-культурні потреби його.

Всі ці домагання наші Центральне Російське Правительство одкинуло. Воно не схотіло сказати, чи признає за нашим народом право на автономію та право самому порядкувати своїм життям. Воно ухилилось од відповіді, одіславши нас до майбутнього Всеросійського Учредительного Зібрання.

Центральне Російське Правительство не схотіло мати при собі нашого комісара, не схотіло разом з нами творити новий лад.

Так само не схотіло признати комісара на Україну, щоб не могли разом з ним вести наш край до ладу й порядку.

І гроші, що збираються з нашої землі, одмовилось повернути на потреби нашої школи, освіти й організації.

І тепер, Народе Український, нас приневолено, щоб ми самі творили нашу долю. Ми не можемо допустити край наш на безладдя та занепад. Коли Тимчасове Російське Правительство не може дати лад у нас, коли не хоче стати разом з нами до великої роботи, то ми самі повинні взяти її на себе. Се наш обов'язок перед нашим краєм і перед тими народами, що живуть на нашій землі.

І через те ми, Українська Центральна Рада, видаємо сей Універсал до всього нашого народу і оповіщаємо: однині самі будемо творити наше життя.

Отже, хай кожен член нашої нації, кожен громадянин села чи города однині знає, що настав час великої роботи. Од сього часу кожне село, кожна волость, кожна управа повітова чи земська, яка стоїть за інтереси Українського Народу, повинна мати найтісніші організаційні зносини з Центральною Радою.

Там, де через якісь причини адміністративна влада зосталась в руках людей, ворожих до українства, приписуємо нашим громадянам повести широку дужу організацію та освідмлення народу, і тоді перевибирати адміністрацію.

В городах і тих місцях, де українська людність живе всуміж з іншими національностями, приписуємо нашим громадянам негайно прийти до згоди й порозуміння з демократією тих національностей і разом з нами приступити до підготовки нового правильного життя.

Центральна Рада покладає надію, що народи неукраїнські, що живуть на нашій землі, також дбатимуть про лад та спокій в нашім краю, і в сей тяжкий час вседержавного безладдя дружно, одностайно з нами стануть до праці коло організації автономної України.

І коли ми зробимо сю підготовчу організаційну роботу, ми скличемо представників від усіх народів Землі Української і виробимо закони для неї. Ті закони, той увесь лад, який ми підготуємо, Всеросійське Учредительне Зібрання має затвердити своїм законом.

Народе Український! Перед твоїм вибраним органом - Українською Центральною Радою стоїть велика і висока стіна, яку їй треба повалити, щоб вивести народ свій на вільний шлях.

Треба сил для того. Треба дужих, сміливих рук. Треба великої народньої праці. А для успіху тої праці насамперед потрібні великі кошти (гроші). До сього часу український народ всі кошти свої оддавав у Всеросійську Центральну Казну, а сам не мав та не має тепер від неї того, що повинен би мати за се.

І через те ми, Українська Центральна Рада, приписуємо всім організованим громадянам сел і городів, всім українським громадським управам і установам з 1-го числа місяця липня (юля) накласти на людність особливий податок на рідну справу і точно, негайно, регулярно пересилати його в скарбницю Української Центральної Ради.

Народе Український! В твоїх руках твоя доля. В сей трудний час всесвітнього безладдя й розпаду докажи своєю одностайністю і державним розумом, що ти, народ (робітників), народ хліборобів, можеш гордо і достойно стати поруч з кожним організованим, державним народом, як рівний з рівним.

Ухвалено: Київ, року 1917, місяця червня числа 10.

II Універсал Української Центральної Ради

10

У Н І В Е Р С А Л У К Р А І Н С Ь К О І Ц Е Н Т Р А Л Ь Н О І Р А Д И . -

Громадянє землі Української:

Представники Временного Правительства повідомили нас про ті певні заходи, яких Временне Правительство має вжити в справі управління на Україні до Учредительного Зібрання. Временне Правительство, стоячи на сторожі завоюваної революційним народом волі, визнаючи за кожним народом право на самоозначення і відносячи остаточне встановлення форми його до Учредительного Зібрання, - протягає руку представникам Української демократії - Центральної Раді, і закликає, в згоді з ним творити нове життя України на добро всієї революційної Росії.

Ми, Центральна Рада, яка завжди стояла за те, щоб не одділяти Україну од Росії, щоб вкупі з усіма народами її працювати до розвитку та добробуту всієї Росії і до єдності демократичних сил її, з задоволенням приймаємо заклик Правительства до єднання і оповіщаємо ВСІХ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ:

Українська Центральна Рада, яка обрана Українським народом через його революційні організації, незабаром попов-

1006
нитися на справедливих основах представниками інших народів, що живуть на Україні, від їх революційних організацій, і тоді стане тим єдиним найвищим органом революційної демократії України, який буде представляти інтереси всієї людности нашого краю.-

Поповнена Центральна Рада виділить наново з свого складу окремий відповідальний перед нею орган - Генеральний Секретаріат, що буде представлений на затвердження Временного Правительства, яко носитель найвищої краєвої влади Временного Правительства на Україні.-

В цім органі будуть об'єднані всі права і засоби, щоб він, як представник демократії всієї України і разом з тим, як найвищий краєвий орган управління, мав змогу виконувати складну роботу організації та впорядкування життя всього краю в згоді з усією революційною Росією.-

В згоді з іншими національностями України і працюючи в справах державного управління, як орган Временного Правительства, Генеральний Секретаріат Центральної Ради твердо йтиме шляхом зміцнення нового ладу, утвореного революцією.-

Прямуючи до автономного ладу на Україні, Центральна Рада, в згоді з національними меншостями України, підготує проекти законів про автономний устрій України для внесення їх на затвердження Учредительного Зібрання.-

Вважаючи, що утворення краєвого органу Временного Правительства на Україні забезпечує бажане наближення управління краєм до потреб місцевої людности в можливих до Учредительного Зібрання межах і визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно звязана з загальними здобутками революції, ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання.-

Що торкається комплектування українських військових частей, то для цього Центральна Рада матиме своїх представників при кабінеті Військового Міністра, при Генеральному Штабі і при Верховному Головнокомандуючому, які будуть брати участь в справах комплектування окремих частин виключно

11

українцями, поскільки таке комплектування, по определенню Військового Міністра, буде являтися з технічного боку можливим без порушення боєспособности армії.-

Сповідуючи про це громадян України, ми твердо віримо, що українська демократія, яка передала нам свою волю, разом з революційною демократією всієї Росії та її революційним Правительством прикладе всі свої сили, щоб довести всю державу, і з'окрема Україну, до повного торжества революції.-

Голова Української Центральної Ради

М. Грушевський

Генеральний Секретаріат

Української Центральної Ради:

Голова Генерального Секретаріату *В. Винниченко*

Генеральні Секретарі:

Х. А. Орловський
М. М. Сімонович
О. М. Мухоморов
В. К. Короткий
Б. М. Магич
І. В. Стешенко

Генеральний Писарь

П. Христюк

У Київі. 1917 року липня 3-го дня.

УНІВЕРСАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.

Народе Український і всі народи України!

Тяжка і трудна година випала на землю республіки Російської. На півночі в столицях іде жекусубна і кривава боротьба. Центрального Правительства нема, і по державі шириться безвластя, безлад і руїна.

Наш край так само в небезпеці. Без власти, дужої, єдиної, народньої, Україна теж може впасти в безодню усобиці, різни, занепаду.

Народе український. Ти, разом з братніми народами України, постави нас берети права, здобути боротьбою, творити лад і будувати все життя на нашій землі. І ми, Українська Центральна Рада, твоєю волею во імя творення ладу в нашій країні, во імя ратування всієї Росії, оновічаємо:

Віднині Україна стає Українською Народньою Республікою.

Не відділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі, щоб силами нашими помогти всієї Росії, щоб вся республіка Російська стала федерацією рівних і вільних народів.

До Установчих Зборів України вся власть творити лад на землях наших, давати закони і правити належить нам, Українській Центральній Раді, і нашому правительству—Генеральному Секретаріатові України.

Маючи силу і власть на рідній землі, ми тою силою і властю станемо на сторожі прав і революції не тільки нашої землі, але всієї Росії.

Отож, оновічаємо:

До території народньої Української республіки належать землі, заселені у більшості українцями: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Подтащина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Таврія (без Криму). Остаточне визначення границь Української народньої республіки, що до прилучення частин Курщини, Холмищини, Вороніжчини і суміжних губерній і областей, де більшість населення українська, має бути встановлено по згоді організаційної волі народів.

Всіх-же громадян сих земель оновічаємо:

Віднині на території Української народньої республіки існуюче право власности на землі поміщицькі та інші землі нетрудових хозяйств сільсько-господарського значіння, а також на удільні, монастирські, казенні та церковні землі насується. Признаючи, що землі ті є власність всього трудового народу і мають перейти до нього без викупу, Українська Центральна Рада доручає генеральному секретареві по Земельних Справах негайно виробити закон про те, як порядкувати земельним комітетам, обраним народом, тими землями до Українських Установчих Зборів.

Праця робітництва в Українській Народній Республіці має бути негайно упорядкована. А зараз оновічаємо:

На території Народньої Республіки України з цього дня установлюється по всіх підприємствах вісім годин праці.

Тяжкий і тривалий час, який перебуває вся Росія, а з нею і наша Україна, вимагає доброго упорядкування виробництва, рівномірного розподілення продуктів споживання і кращої організації праці. І через те приписуємо Генеральному Секретареві праді від цього дня разом з представництвом від робітництва встановити державну контролю над продукцією на Україні, цільнуючи інтересів як України, так і цілої Росії.

Четвертий рік на фронтах льється кров і гинуть марно сили всіх народів світу. Волею і іменем Української Республіки ми, Українська Центральна Рада, станемо твердо на тому, щоб мир було встановлено

як найшвидче. Для того ми вживемо рішучих заходів, щоб через Центральне Правительство примусити і спільників і ворогів негайно розпочати мирні переговори.

Так само будемо дбати, щоб на мирному конгресі права народу українського в Росії і по за Росією не було замирено порушено. Але до миру кожен громадянин Республіки України, разом з громадянами всіх народів Російської Республіки, повинен стояти твердо на своїх позиціях як на фронті, так і в тилу.

Останніми часами ясні здобутки революції було затемнено відновленою кривою на смерть. Оновічаємо:

Однині на землі республіки Української смертна кара насується. Всім ув'язненим і затриманим за політичні виступи, зроблені до цього дня, як уже засудженим, так і незасудженим, а також і тим, хто ще до відповідальности не потягнений, дається повна амністія. Про се негайно буде виданий закон.

Суд на Україні повинен бути справедливий, відповідний духові народу.

З тою метою приписуємо Генеральному Секретареві судових справ зробити всі заходи до упорядкування судівництва і привести до згоди в правинні поняттями народу.

Генеральному Секретареві Внутрішніх Справ приписуємо:

Вжити всіх заходів до закріплення і поширення прав місцевого самоврядування, що яляються органами місцевої адміністративної влади на місцях, і до встановлення найтіснішого зв'язку і співробітництва його з органами революційної демократії, що має бути найкращим основою вільного демократичного життя.

Так само в Українській народній республіці має бути забезпечено всі свободи, здобуті всеросійською революцією: свободу слова, друку, віри, зібраннів, союзів, страйків, недоторканности особи і мешкання, право і можливість уживання місцевих мов в зносинах з усіма установами.

Український народ, сам довгі роки борючись за свою національну волю і нині її здобувши, буде твердо охороняти волю національного розвитку всіх народностей, не Україні суціль, тому оновічаємо: що народам: великоруському, єврейському, польському та іншим на Україні признаємо національно-персональну автономію для забезпечення їм права і свободи самоврядування в справах їх національного життя, та доручаємо нашому Генеральному Секретареві Національних Справ подати нам в найближчому часі законопроект про національно-персональну автономію.

Справа продовольча є корінь державної сили в цей тяжкий і відповідальний час. Українська народня республіка повинна напружити всі свої сили і ратувати як себе, так і фронт, і ті частини Російської Республіки, які потребують нашої допомоги.

Громадяни Іменем Народної Республіки в федеративній Росії ми, Українська Центральна Рада, клячемо всіх до рішучої боротьби з усіма безладдям і руїнцтвом, та до дружнього великого будівництва нової державної форми, які дають великій і незможній республіці Росії здоровля сили і нову будучину. Вироблення тих форм має бути переведено на Українських і Всеросійських Установчих Зборах.

Днем виборів до Українських Установчих Зборів призначаємо 27 грудня (декабря) 1917 року, а днем скликання їх—9 січня (января) 1918 року.

Про порядок скликання Українських Установчих Зборів негайно видано буде закон.

Накладом Олександрійського Т-ва „Просвіта“.

Мейнунг
проголошено

Універсал
Української Центральної Ради

2
~~171~~ 18

Народе України.

Твоєю силою, волею, словом стала на землі українській вільна Народня Республіка, справдилась колишня давня мрія батьків твоїх - борців за вольність і права трудящих,

Але в тяжку годину відродилась воля України. Чотири роки лютої війни знесли наш край і людність. Фабрики товарів не виробляють. Заводи спиняються. Залізниця розхитана. Гроші в ціні падають. Хліба зменьшується. Насуває голод. По краю розплодилось юрби грабіжників і злодіїв; особливою в фронту посуху ле військо, счинивши криваву різню, заколот і руїну на нашій землі.

Через усе це не могли відбутися вибори в Українські Установчі Збори в приписаний нашим попереднім Універсалом час і ці Збори; призначені на нинішній день, не могли зібратись, щоб прийняти з наших рук нашу тимчасову найвищу революційну владу над Україною; ^{но} устатити лад в Народній Республіці нашій і організувати нове Правительство.

А тим часом Петроградське правительство народніх комісарів, щоб привернути під свою владу вільну Українську Республіку; сповістило війну Україні і насилає на нашу землю своє військо, красногвардейців-большовиків, які грабують хліб у наших селян і без всякої плати вивозять його в Росію не жаліючи навіть черна, наготовленого на засів; вбивають неповинних людей і сіють скрізь безладдя, владіяцтво, безчинство.

Ми, ЦЕНТРАЛЬНА УКРАЇНСЬКА РАДА, зробили всі заходи, щоб не допустити цієї ^{вільної} братоубійчої війни двох сусідніх народів; але петроградське правительство не пішло нам на зустріч і веде далі криваву боротьбу з нашим народом і Республікою.

Крім того те саме петроградське правительство народніх комісарів починає затягати мир і кличе на нову війну, називаючи її до того ще "овященою". Знов поллється кров; знов нещасливий ^{нашій} народ повинен класти своє ^{голову}.